Justitieutskottets betänkande 1981/82:56

om offentlig pornografisk föreställning m. m. (prop. 1981/82:187 delvis jämte motioner)

Propositionen m. m.

I proposition 1981/82:187 har regeringen (socialdepartementet) såvitt nu är i fråga efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att anta ett genom propositionen framlagt förslag till lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617).

I samband med propositionen i angiven del behandlar utskottet de med anledning av propositionen väckta motionerna 1981/82:2430 av Mårten Werner (m) och 1981/82:2466 av Lars Werner m. fl. (vpk) såvitt de hänvisats till justitieutskottet.

Övriga delar av propositionen och motionerna har hänvisats till andra utskott.

Rörande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisas till vad som anförs i det följande under rubriken Utskottet på s. 5.

Motionsyrkandena redovisas på s. 3.

Det vid propositionen fogade lagförslaget har följande lydelse.

Förslag till
Lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617)

Härigenom föreskrivs i fråga om allmänna ordningsstadgan (1956:617)

dels att 9, 12, 21 och 29 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i stadgan skall införas en ny paragraf, 10 §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	9 §[1]
Med offentlig tillställning avses tävling och uppvisning i sport och idrott, danstillställning, *pornografisk föreställning*, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen, festtåg samt tillställning av annat slag, som anordnas för allmänheten och som icke avses i lagen om allmänna sammankomster.	Med offentlig tillställning avses tävling och uppvisning i sport och idrott, danstillställning, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen, festtåg samt tillställning av annat slag, som anordnas för allmänheten och som icke avses i lagen om allmänna sammankomster.

[1] Senaste lydelse 1976:1003.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Såsom offentlig skall anses jämväl tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som föreningen eller inbjudaren driver uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar, eller vilken eljest, såsom med avseende å omfattningen av den krets som äger tillträde eller de villkor under vilka tillträde lämnas, är att jämställa med tillställning till vilken allmänheten har tillträde.

10 §[2]

Offentlig tillställning som utgör pornografisk föreställning får inte anordnas.

12 §[3]

Offentlig tillställning får inte anordnas på allmän plats utan tillstånd av polismyndigheten.

Sådant tillstånd fordras även i annat fall för offentlig danstillställning, *pornografisk föreställning*, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen och därmed jämförlig nöjestillställning samt tävling och uppvisning i motorsport och professionell brottning.

Sådant tillstånd fordras även i annat fall för offentlig danstillställning, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen och därmed jämförlig nöjestillställning samt tävling och uppvisning i motorsport och professionell brottning.

Om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet, får polismyndigheten befria en sammanslutning eller annan anordnare från skyldigheten att söka tillstånd enligt andra stycket beträffande tillställningar av ett visst slag.

21 §[4]

Barn under femton år må ej medverka vid offentlig cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen eller därmed jämförlig offentlig tillställning. Länsstyrelsen äger dock medgiva undantag, om deltagandet kan anses icke menligt inverka på barnets andliga eller fysiska hälsa.

Person under aderton år får ej medverka vid offentlig pornografisk föreställning. Vid sådan föreställning får ej förekomma förråande sexuella eller sadistiska beteenden.

Vid offentlig tillställning må ej förekomma hypnotiska eller därmed likartade experiment, med mindre socialstyrelsen funnit det kunna ske utan våda.

Om filmförevisning vid offentlig tillställning, tävling med fordon på väg, tävling eller uppvisning med luftfartyg samt om tillställning, för vilken bevillningsavgift för särskilda förmåner och rättigheter skall utgå, gälla särskilda föreskrifter utöver bestämmelserna i denna stadga.

[2] Förutvarande 10 § upphävd genom 1969:413.

[3] Senaste lydelse 1979:970.

[4] Senaste lydelse 1976:1003.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
29 §[5]	
Till böter eller fängelse i högst sex månader *dömes*	Till böter eller fängelse i högst sex månader *döms*
1. den som anordnar offentlig tillställning *utan att hava erhållit tillstånd, där sådant erfordras, eller som anordnar offentlig tillställning i strid mot förbud enligt 11 §;*	1. den som anordnar offentlig tillställning *i strid mot 10 § eller mot förbud som meddelats enligt 11 § eller anordnar offentlig tillställning utan att ha fått tillstånd, där sådant fordras enligt 12 §;*

2. den som fortsätter offentlig tillställning sedan beslut meddelats om dess upplösning eller i strid mot förbud enligt 20 § förnyar offentlig tillställning;

3. den som anordnar offentlig tillställning, varom anmälan skall ske, utan att anmälan blivit rätteligen gjord, eller som, då polismyndigheten medgivit befrielse från anmälningsskyldighet, icke ställer sig till efterrättelse för befrielsen stadgat villkor;

4. den som lämnar oriktig uppgift eller underlåter att meddela begärd uppgift angående förhållande, varom polismyndigheten äger infordra upplysning;

5. den som icke efterkommer av polismyndigheten för offentlig tillställning meddelade föreskrifter; samt

6. den som bryter mot bestämmelserna i 21 § första, andra eller *tredje* stycket.	6. den som bryter mot bestämmelserna i 21 § första eller andra stycket.
Vid förseelse mot 21 § första *eller andra* stycket skall jämväl den som har vårdnaden om barnet straffas på sätt i första stycket denna paragraf sägs, därest han icke gjort vad på honom ankommit för att förhindra förseelsen.	Vid förseelse mot 21 § första stycket skall jämväl den som har vårdnaden om barnet straffas på sätt i första stycket denna paragraf sägs, därest han icke gjort vad på honom ankommit för att förhindra förseelsen.

Den som bryter mot bestämmelsen i 16 § andra stycket dömes, där ej gärningen är belagd med straff i annan författning, till böter, högst femhundra kronor.

Försummelse i fråga om anmälningsskyldighet eller med avseende å uppgiftsskyldighet beträffande tillställning som må hållas utan tillstånd skall dock ej föranleda ansvar, om försummelsen med hänsyn till omständigheterna kan anses ursäktlig och ej vållat någon olägenhet, samt ej heller om tillställningen icke kommit till stånd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982.

Motionerna

I motion 1981/82:2430 av Mårten Werner (m) yrkas såvitt nu är i fråga

— att riksdagen beslutar att bestämmelse införs i brottsbalken om förbud mot "könshandel" (yrkande 1),

— att riksdagen beslutar att det i proposition 1981/82:187 föreslagna

[5] Senaste lydelse 1973:561.

förbudet mot anordnande av pornografiska föreställningar utvidgas att omfatta även förbud mot offentliga stripteaseföreställningar och offentlig visning av pornografiska bilder och pornografi (yrkande 3).

I motion 1981/82:2466 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas såvitt nu är i fråga

— att riksdagen beslutar anta följande såsom Motionärernas förslag betecknade förslag till lag om ändring i "lagen 1956:617 om allmänna ordningsstadgan" (yrkande 1):

Regeringens förslag	*Motionärernas förslag*
	10 §
Offentlig föreställning som utgör pornografisk föreställning får inte anordnas.	Offentlig föreställning som utgör pornografisk föreställning får inte anordnas. *Hit hänförs också pornografiska framträdanden i anslutning till film eller dylikt.*

Utskottet

Inledning

Regler om offentliga pornografiska föreställningar ges i allmänna ordningsstadgan (1956:617). Reglerna fick sin utformning genom lagstiftning år 1973 (prop. 1973:115, JuU 26, rskr 258). De innebär bl. a. att det för anordnande av sådan föreställning krävs tillstånd av polismyndighet samt att polismyndigheten kan meddela dels föreskrifter om ordning och säkerhet, dels förbud mot föreställning om därvid förekommer något som strider mot lag. Regleringen är straffsanktionerad.

Frågan om ingripande från statsmakternas sida mot offentliga pornografiska föreställningar har vid olika tillfällen efter 1973 års lagstiftning aktualiserats i riksdagen. År 1976 behandlade utskottet sålunda motioner i ämnet och uttalade då att utskottet delade motionärernas uppfattning att åtgärder erfordrades för att komma till rätta med avarter av sexklubbsverksamheten. Verksamheten borde enligt utskottets mening kartläggas, och 1973 års lagstiftning borde utvärderas. Arbetet härmed borde enligt utskottets uppfattning syfta till skärpt lagstiftning. Vad utskottet anförde gav riksdagen regeringen till känna (JuU 1976/77:5, rskr 4) och med anledning härav fick prostitutionsutredningen (S 1977:01) i uppdrag att genomföra det av utskottet förordade arbetet.

Fyra motioner med yrkanden i ämnet prövades av utskottet förra året. I linje med önskemålen i de motionerna framhöll utskottet att det var angeläget att förslag till den lagstiftning som kunde föranledas av prostitutionsutredningens arbete i aktuellt hänseende förelades riksdagen snarast möjligt (JuU 1980/81:27).

Prostitutionsutredningen avlämnade i oktober 1981 betänkandet (SOU 1981:71) Prostitutionen i Sverige — bakgrund och åtgärder. Betänkandet har remissbehandlats. Förslagen i den förevarande propositionen bygger på betänkandet och remissbehandlingen av det.

I fråga om lagstiftningsåtgärder mot prostitutionen anser utredningen sammanfattningsvis att redan gällande lag ger stora möjligheter att bekämpa prostitutionen och den brottslighet som förekommer i samband med den. En skärpning av vissa regler anses dock vara motiverad. Sålunda föreslås en ändring i brottsbalkens regler om straff för frihetskränkande otukt, 6 kap. 2 § brottsbalken. Ändringen skulle medföra straffansvar för den som mot ersättning skaffar sig sexuella tjänster av en narkotikapåverkad. Vidare föreslås en ny regel i brottsbalken om medverkansansvar för en hyresvärd som får veta att en lägenhet utnyttjas i koppleriverksamhet men som inte använder sig av möjligheten enligt hyreslagstiftningen att säga upp hyresavtalet. Slutligen föreslås att offentliga pornografiska föreställningar förbjuds genom en föreskrift i allmänna ordningsstadgan.

Av lagstiftningsfrågor tas i propositionen upp endast frågan om förbud i allmänna ordningsstadgan mot pornografiska föreställningar. Frågorna om ändringar i brottsbalken (beträffande brottet frihetskränkande otukt och införande av medverkansansvar för hyresvärdar i visst fall) tillhör dem som sexualbrottskommittén (Ju 1977:03) har att överväga. Kommittén beräknas avsluta sitt arbete under innevarande år. I propositionen uttalas att sexualbrottskommitténs överväganden inte bör föregripas genom ett ställningstagande till de förslag till ändringar i brottsbalken som prostitutionsutredningen fört fram.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I den del av propositionen som hänvisats till justitieutskottet föreslås att det införs ett förbud i allmänna ordningsstadgan mot att anordna offentliga pornografiska föreställningar. Den som anordnar en pornografisk föreställning i strid mot förbudet straffas enligt förslaget med böter eller fängelse i högst sex månader. Brottsbalkens bestämmelser om ansvar för medverkan blir tillämpliga.

Lagändringen förslås träda i kraft den 1 juli 1982.

Ändringar i allmänna ordningsstadgan

Regeringens förslag till ändringar i allmänna ordningsstadgan är att se som ett led i samhällets ansträngningar att motverka prostitutionen och den kriminalitet som främjas av den särskilda miljön vid de s. k. sexklubbarna. Samtidigt kan ett sådant förbud mot offentliga pornografiska föreställningar som föreslagits ses som en markering från samhällets sida mot en företeelse som motverkar strävandena efter jämställdhet mellan könen och verklig sexuell frihet byggd på ömsesidig respekt, samhörighet och gemenskap.

Frågan om ingripande från statsmakternas sida mot offentliga pornografiska föreställningar eller sexklubbar har, som framgår av redogörelsen i det föregående, aktualiserats genom motioner i riksdagen vid olika till-

fällen under senare år. Vid ställningstagande till motionerna har gjorts uttalanden av innebörd att lagstiftningen på området kan behöva skärpas.

Av materialet i detta lagstiftningsärende framgår att antalet sexklubbar och sexklubbsprostitutionen visserligen minskat sedan mitten av 1970-talet men att det fortfarande finns ett inte ringa antal kvinnor som ägnar sig åt prostitution vid dessa klubbar. Som departementschefen uttalar i propositionen är steget från sexklubb till prostitution inte långt, och många gatuprostituerade har tidigare varit verksamma i sexklubbssammanhang. Ett sätt att motverka prostitutionen är därför att söka få bort sexklubbarna.

Mot den bakgrund som här tecknats ställer sig utskottet positivt till regeringens förslag och godtar det i princip.

I motionerna förespråkas att det föreslagna förbudet ges en sådan omfattning att det täcker också t. ex. offentliga stripteaseföreställningar och förevisningar av pornografisk film blandade med nakenframträdande av pornografisk karaktär.

Den lagtekniska lösning som valts i propositionen medför att man bibehåller den hittillsvarande innebörden av begreppet pornografisk föreställning. Förbudet i allmänna ordningsstadgan kommer således att avse föreställningar med levande aktörer, där sexuella situationer eller händelseförlopp framställs på ett ohöljt och utmanande sätt. Utanför förbudet faller sådana sammankomster som avses i lagen (1956:618) om allmänna sammankomster, bl a. teaterföreställningar.

Rörande den närmare definitionen av begreppet pornografisk föreställning som det bestämdes genom 1973 års lagstiftning hänvisas till redogörelsen härför på s. 67 i propositionen. Här kan tilläggas att det i samband med lagstiftning år 1976 uttalades bl. a. att en offentlig filmföreställning som ingår som ett moment i en pornografisk föreställning inte bör betraktas som en biografföreställning; allmänna ordningsstadgan bör vara tillämplig också på sådan förevisning (prop. 1976/77:39, KU 16, rskr 56).

Det ankommer på polisen att följa efterlevnaden av förbudet, och polisen har med stöd av allmänna ordningsstadgan möjlighet att upplösa en offentlig tillställning som hålls i strid mot förbudet. För den praktiska tillämpningen ligger det då enligt utskottets mening ett betydande värde i att man inte genom en ändring av förbudets omfattning tillskapar särskilda gränsdragningsproblem. Utskottet finner inte heller — på föreliggande underlag — att det visat sig några påtagliga skäl att ge förbudet en annan omfattning än som föreslagits i propositionen. En annan sak är att utvecklingen kan komma att visa på ett sådant behov. Frågan får då på nytt övervägas i lämpligt sammanhang, t. ex. i anslutning till de ställningstaganden som kan aktualiseras av yttrandefrihetsutredningens kommande betänkande (jfr JuU 1981/82:36 s. 17).

Med dessa uttalanden avstyrker utskottet bifall till motionerna i här behandlade delar och tillstyrker att riksdagen antar det genom propositionen framlagda lagförslaget.

Ändringar i brottsbalken

I motion 2430 begärs en bestämmelse i brottsbalken om förbud mot "könshandel".

Som framgår av redogörelsen i det föregående har prostitutionsutredningen såsom lagstiftningsåtgärder mot prostitutionen föreslagit att det görs vissa ändringar i brottsbalken. Frågorna om dessa ändringar tillhör dem som sexualbrottskommittén har att överväga, och i avbidan på sexualbrottskommitténs ställningstagande förs inga förslag i detta hänseende fram i den föreliggande propositionen.

Prostitutionsutredningen avvisade tanken på en kriminalisering av prostitutionen. Enligt vad utskottet inhämtat överväger sexualbrottskommittén denna fråga. I det läge lagstiftningsfrågan sålunda befinner sig saknas enligt utskottets mening anledning till någon riksdagens åtgärd till följd av motion 2430 i här behandlad del.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ändringar i allmänna ordningsstadgan m. m.*
   att riksdagen med avslag på motion 1981/82:2430 i denna del (yrkande 3) och motion 1981/82:2466 i denna del (yrkande 1) antar det genom proposition 1981/82:187 framlagda förslaget till lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617),
2. beträffande *ändringar i brottsbalken*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:2430 i denna del (yrkande 1).

Stockholm den 11 maj 1982

På justitieutskottets vägnar
BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Åke Polstam (c), Hans Petersson i Röstånga (fp), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Lilly Bergander (s), Gunilla André (c), Göte Jonsson (m), Helge Klöver (s), Ella Johnsson (c), Karl-Gustaf Mathsson (s), Bonnie Bernström (fp), Maja Bäckström (s) och Ulla-Britt Åbark (s).

LiberTryck Stockholm 1982